

פרשת תצוה

גליון 399

'באחד באדר משמיעין על השקלים' - 'חכמי לב'!

הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן בעת שהותו בחו"ל דיבר בטלפון עם יהודי עשיר, וסיפר לו על מפעליו הגדולים. הנדיב שנתרשם מאד, סיכם עמו שיבוא אליו בשעה ארבע והוא יתן לו צ'ק נכבד. אך הוסיף והזהירו שיבוא בזמן - 'אני מאד עסוק וזמני יקר'.
הרב יונגרמן הגיע כבר ברבע לארבע לבית הנדיב. מספר דקות לפני השעה ארבע נכנס למעלית. פתע נתקעה המעלית...
באותו זמן בדיוק דפק בבית אותו נדיב אברך שאסף כסף לצדקה. שאלו העשיר: 'אתה יונגרמן?' האברך הבין שהוא מתכוון לשואלו האם אתה 'יונגר-מן', שפירושו באידיש אברך צעיר, השיב בחיוב. הנדיב נתן לו את הצ'ק, הסכום שהיה רשום עליו היה בן עשרות אלפי דולרים.
הרב יונגרמן דפק על דלת ביתו של העשיר בארבע ועשרה - 'הנה באתי'. העשיר נדהם ואמר לו: "נתתי כבר ליונגרמן..."
הרב יונגרמן בצדקותו ואמונתו נשאר רגוע ושלו - הקב"ה גלגל את הדברים כך. הוא לא הרגיש שהצ'ק חמק ממנו, אלא הכל נעשה בהשגחה מאת הקב"ה, לאן ולמי הכסף צריך להגיע.
(נר לשולחן שבת)

היה זה ראש חודש אדר שנת תשמ"א, ידידי הרה"ג שמואל ש. נכנס אל הקודש פנימה, אל חדרו של מרן ה"קהילות יעקב", רבינו ישב ליד השולחן, למד בעל פה ושר לעצמו בקול.
וזו היתה שאלתו ובקשתו: עברתי משעלבים ל"כפר חסידים" - 'נשרפתי' כלשון העם ורציתי לקנות לי כובע וחליפה, כראוי לבן ישיבה, אמרתי לסטייפלר כי אבי ואמי מתנגדים שאלבש כובע וחליפה, הם אינם רוצים לקנות לי.
השיב רבינו: 'הם אינם חייבים לקנות לך. מגיל שש הם לא מחוייבים לפרנס אותך!'
נעמד הסטייפלר ורצה לעלות על הכסא להוציא שו"ע שעמד במדף גבוה בארון כדי להראות לי את הלכה זו בפנים... עשיתי עם הידים סימן שהבנתי ויצאתי.
כשיצאתי, העומדים בתור החלו לקרוא לעברי 'הסטייפלר קורא לך'. נכנסתי חזרה, רבינו אמר לי שיש כאן למעלה במדף מעות שניתנו לו לחלק לתלמידי חכמים - 'קח ותקנה לך חליפה...!'
השבתי באי נוחות 'לא, לא צריך...!'
שבתי הביתה והנה מופת... לתדהמתי, אמי אמרה לי 'די, אתה לא יכול להיות בישיבה בלי חליפה! והלכנו לקנות.'
(נר לשולחן שבת)

"לכבוד ולתפארת" בפרשה ובעניני דיומא

מעשה באחד שבא לגור בעיר אחת בימי החורף. כמו כולם היה לבוש בגדי חורף כבדים, מעיל, צעיף וכל השאר. הגיעו ימי הקיץ והנה גם אז נשאר בלבוש זה...
הדבר עורר תמיהה והיה לשיחת אנשי העיר בטעם הדבר, ורבו ההשערות: אולי אינו בריא וקר לו, ואולי בכלל זו דרך תשובה ועניני הגוף... ועוד כהנה וכהנה. אך כשהגיע חודש תמוז, מביני מדע הכריעו כי ודאי יש לו ענין בזה על פי קבלה ותורת הנסתר ומי יודע בסוד קדושים...
אמנם, לאמיתו של דבר פשרו של ענין היה כך: עני מרוד היה האיש ולא היו עמו אלא בגדים אלו, ועל כן נאלץ ולסבול חומם אף בימי הקיץ הלוהטים.
והנמשל, אמר הגאון ... שאין דעתו נוחה מאלו שמקדישים ימי שמחה ומועד כפורים אך לאמירת תהלים ובקשות בדמעות שלישי על מנת להתפלל על קשייהם וצרותיהם, וגובל בביטול מצוות היום, ובעל כרחם כפורים נאלצים "ללבוש" בגדים הראויים לימי עצב...
(נר לשולחן שבת" מהרה"ג רמ"ז)

מתוך מכתבו של רבינו ה"קהילות יעקב" לחתן בירושלים יש צרכניה של 'ועד הישיבות' בה מוכרים בגדים במחיר מאד מוזל לבני תורה, ואפשר לפנות לשם, ובלבד שתהיה הסחורה מהטוב, המובחר והיפה, ואם אין שם אותו סוג המובחר שמעלת כבוד תורתו מעוניין, לא יקח משם, דבכיוצא בזה אין להשגיח על צמצום בהוצאה, וכמו שאמרו חז"ל דרבי יוחנן קרא לבגדים 'מכבודותא'.
(קריינא דאגרתא "ח"א ק"צ")

בשנת תשכ"ג החליטה הנהלת ישיבת "פורת יוסף" לתקן שכל הרבנים בישיבה ילבשו חליפות ארוכות - "חלוקא דרבנן".
סיפר הגאון רבי יהודה עדס שליט"א: אני זוכר את הימים שבבית אבי ישבו לטכס עצה איך לשכנע את חכם בן ציון שילבש איצטלא דרבנן, שהיה אומר: "איני ראוי, איך אלבש מעיל של רבנים ואני איני תלמיד חכם..."
אחר כך לבש את זה יומיים שלשה, ביום הרביעי חזר ללכת עם מעיל קצר. ואחר כך בשבת רואים אותו שוב עם מעיל קצר, ענווה ופשוטות.
(תפארת ציון" מתוך הספדו בהלוויית הגאון רבי בן ציון אבא שאול)

לכבוד ולתפארת - תחפושת הלכה למעשה ולא רק בפורים

יש שכתבו שמברכים על מלך 'ברוך שחלק' רק כשהוא לבוש בבגדי מלכות או מוקף בחייליו, שבזה ניכר כבודו, אבל אם הוא מתחפש כאחד העם אין לברך עליו. (נבחר מכסף ג', זכור לאברהם ח"א) **דייקו מכאן כמה מפוסקי זמננו**, שאם המלך לבוש כאזרח רגיל אין לברך עליו. וכן נשיאי מדינות בזמננו, אף מי שבידו סמכות לתת חנינה, כיון שהם לבושים כשאר האזרחים.

ולענ"ד נראה להציע לחלק: היכן שהמלך מתחפש ולבוש כמו אדם פשוט, שרוצה שלא יכירוהו ולא יכבדוהו, אז אין לברך עליו, אבל כשהמלך לבוש בבגדים יפים ומהודרים ומצפה שיכבדוהו ואוי לו למי שיבזהו, יש לברך עליו. (נר לשולחן שבת")

"ויקחו אליך שמן זית זך" (כ"ו) קופת העיר דק"ק מרקש

לסוחרי השמן בעיר מרקש היה כלי מיוחד בחנות, ובכל פעם שמכרו לאדם מידת שמן, שמו את המידה שהתרוקנה על הכלי המיוחד, כשהיא הפוכה. טיפות השמן המועטות טפטפו אט אט לתוך הכלי. השמן שנאסף באותו כלי, נלקח אחת לחודש על ידי שליח בית הדין, ונמכר לטובת עניי העיר. (עיי' ביצה כט.)

איש צדיק וישר היה רבי שלום אתרוג, לפרנסתו שימש סוכן מכירות של חברת טקסטיל בארה"ב. עקב עבודתו היה לו קשר עם אנשים רבים. אחד מהם היה יהודי בשם גדעון, יליד שכונת "מאה שערים" שכשגדל התפקד וירד לארה"ב. מדי זמן היה נוסע לבקר את משפחתו בארץ ישראל.

בכל פעם שנסע, ר' שלום היה מבקש ממנו שיפגוש את בנו הרה"ג מאיר זאב, וגם שיתרום ל"קרן עזרת נישואין" של ישיבת פוניבז'. גדעון שהעריך מאד את ר' שלום, תמיד בבואו לארץ ישראל היה עושה זאת. תרומתו היתה נכבדה מאד.

סיפר רבי מאיר זאב: בפעם האחרונה שגדעון הגיע לארץ, למרבה הפתעתי טען שבפעם הקודמת לא נתתי לו קבלה על תרומתו. הדבר היה מוזר בעיני, כי בכל פעם הוא ביקש קבלה והקפדתי להביא לו. על כל פנים כך הוא טען, ובשל כך לא תרם. **מספר ימים אחר כך** קיבלתי טלפון מאבי כשהוא נשמע מבוהל ונסער. החל לחקור אותי על ביקורו האחרון של גדעון, האם נפגשנו כרגיל? האם הוא תרם לקרן?

סיפרתי לו את שארע, בתוספת הערה שנראה לי שהוא המציא אמתלה כדי שלא לתרום... ואז אבא נרגע וסיפר כי במטוס חזרה לארה"ב גדעון עבר ארוע לב ועם נחיתת המטוס בשדה התעופה נפטר, והיות שכתוב 'צדקה תציל ממות', תמה, איך יתכן שדבר כזה ארע לו אחר שתרם כהרגלו סכום נכבד לצדקה?! עתה נתיישבו אצלו הדברים והוא נרגע! (משמרת שלום" קובץ פנימי)

את הסיפור הבא שלח לנו אחד מקוראי העלון, הרה"ג רמ"ו:

מעשה בחמותי, אישה צדקנית וחשובה. ביום השנה הראשון לפטירת אחיה, למרות מצבה הגופני והרפואי הרגשה חובה לעלות על ציונו בהר המנוחות בירושלים.

נסעה במונית, הגיעה בשעות אחר הצהריים החמות. למרות שאמרו לה את מקומו המדויק של הקבר לא מצאה אותו. חיפשה וחיפשה ולא מצאה. השמש קפחה על ראשה, ובנוסף שהיתה זקוקה כבר לתרופות ששכחה לקחת עמה לא היה לה מים לשתות. החלה לקרוא לעזרה אך אין מושיע...

לפני שנטו צללי ערב הבינה ברורות כי "לחברא קדישא" תהיה עתה עבודה קלה, כי היא הרי כבר נמצאת במקום...

החליטה, אתן סך תרומה ל"קופת העיר". לא חלפו דקותיים ואישה אחת התקרבה אליה במהירות לעזרה. נתנה לה לשתות והראתה לה את מקום הקבר, הוא היה בסמוך, אילן גדול היה מפריד, ולכן לא ראתה את בני משפחתה שעמדו ליד הקבר...

שאלה חמותי: "צועקת אני כבר שעה קריאות 'הצילו', מדוע באת רק כעת?!" השיבה האישה: 'שמעתי אותך צועקת, אבל חשבתי שאת מתפללת ובוכה, ועתה לפתע נצנצה בי מחשבה אולי זו אישה שזועקת לעזרה, לכן באתי'. (נר לשולחן שבת")

מחיית עמלק נכון לימינו...

על כל יחיד מיישראל, הזכרים, מוטל החיוב להרגם ולאבדם מן העולם, אם יש כח בידם כל מקום ובכל זמן... והעובר על זה ובא לידו אחד מזרע עמלק, ויש סיפק בידו להורגו ולא הרגו, ביטל עשה זה. (החינוך תר"ד - דפו"י, סהמ"צ קפ"ו)

הגאון רבי איצ'לה מוולוז'ין הגיע לארמון הצאר הרוסי בראש משלחת שתדלנים. כשעמדו והמתינו באכסדרה, נכנס בנו של הצאר שהיה ילד קטן, לעג להם, ובזזה אותם מאד מאד.

כשיצאו, אמר רבי איצ'לה שיש לו קבלה מאביו רבי חיים מוולוז'ין, בשם הגר"א, איך להבחין על גוי אם הוא מזרע עמלק, וכל הסימנים נמצאים בילד הזה.

כשגדל, נעשה אותו ילד לצאר ניקולאי הראשון, שהיה מפורסם ברשעו, והירבה לעשות צרות ורעות לעם ישראל. ("שלמי תודה" פורים)

אמר מרן ה"קהילות יעקב": איני יודע אם רבי איצ'לה מוולוז'ין התכוון שיכול לזהותו לפי צורתו החיצונית או בדעותיו הכופרניות. וכנראה שלא רצה לגלות, שאם נדע מי זה עמלקי ונהרגו, הגויים יתנפלו עלינו והוי פיקוח נפש. ("אורחות רבני" ח"א)

כססיים רבינו החת"ס את הש"ס בימי בחרותו, אמר לו רבו רבי נתן אדלר שיתענה שלשה ימים. ביום השלישי יצא עם חבריו לטייל בגינה מחוץ לעיר. נתאחרו, והוצרכו להתפלל מנחה.

באמצע שמונה עשרה הגיח גוי אלים וחזק, ורצה להכותם. חבריו של החת"ס ברחו, ואילו הוא המשיך להתפלל. כססיים את תפילתו ניגש אליו הגוי להכותו. נתן לו החת"ס סטירה בפניו, הגוי נפל ומת.

מקובל שרבי נתן אדלר אמר לחת"ס שבגלל שסיים את הש"ס, זיכורו מן השמים במצות מחיית עמלק! ("חוט המשולש")

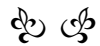
הוסיף הגאון ר' יצחק זילברשטיין: לפי דברים אלו, חייל יהודי המשרת בצבא האומות. כשמרים את רובהו לירות באויב, "יכוון" ויאמר: "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות מחיית עמלק!" שמא החייל בו יפגע הינו מזרע עמלק... (מתוך שיעורי בהכנס"ס "דברי שיר")

הגאון רבי ישראל משה סלמון, הרב מחרקוב, נכנס פעם לגאון הרב מטשיבין ושאלו אודות חקירה בענין מחיית עמלק, האם הוא רק למחותו לגמרי - להורגו, או גם להכות בו זוהי מצוה, האם יש ענין גם להכאיב לו?

הרב מטשיבין התפלא ואמר: "הלא הדברים מפורשים ברש"י... גבי קרבן פסח כתב רש"י 'מנקבן בסכין - שיצא הרעי, שאם ניחננו בתוכן יסריחו קודם שתחשך, ולשון מיחיו שמוציא פרוש רכה שנמחת בתוכה, לישראל אחרינא לשון נקיבה וחיבול, כמו תמחה את זכר עמלק'". ("שר התורה")

מצוה זו נוהגת בימות המשיח. (סמ"ג רכ"ו הגה' מיימוני מלכים ה' ה') משיח בן יוסף - מרחיב נגד מחריב! (נז"כ עיי"ש) שהרי סנחריב בלבד את האומות, ואיך נדע מיהו עמלקי, ומשיח יגלה מי הם. ("יד המלך" י"ב)

שבת זכור

"שבת זכור", במטרסדורף ואייזנשטט הדגישו במיוחד את "ואת כל הרשעים ישמיד" שבתפילת 'אשרי'. (לוח מנהג ארץ הגר')

חצי הקדיש שאחר קריאת התורה נאמר בניגון פרשת זכור. **בהפטרה**, את המילה 'זָמַח' [קול הצאן הזה באזני] יש האומרים בהטעמה מיוחדת, להבליט את הרמז של הנביא לגעיית הצאן. (לוח מנהגי בתי הכנסת לבני אשכנז)

הילדים היו נושאים בתהלוכה את דמות המן, על אלונקה ברחובות הרובע היהודי, בהגיעם למקומות המרכזיים, היה אחד הילדים נושא דרשה - "השכתב המן"... ("ילקוט מנהגים" תימן)

לפורים... - מפני מה "שבת זכור" נקראת בשם זה? ידוע הוא שלאחר מתן תורה, כל אחד מיישראל נתעברה אשתו זכר, במצות 'שובו לכם לאהליכם' (רש"י שבת פט"ו) עברו תשעה חודשים, הגיע חודש אדר, ילדו כולן זכרים, עולה כי שבת "שלום זכר" שלהם היתה השבת, על כן נקראה שבת זו "שבת זכור"... (יש"כ להר"ד ד"ג)